

Janusz Kręcidło

"Kościół Syna Bożego : studium eklezjologii Czwartej Ewangelii", Henryk Witczyk, Kielce 2012 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 50/2, 263-266

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Henryk Witczyk, *Kościół Syna Bożego. Studium eklezjologii Czwartej Ewangelii*, Biblioteka „Verbum Vitae”, Kielce 2012, ss. 566

Książd profesor Henryk Witczyk, to polski biblista o światowej renomie i autorytecie, który nie wymaga specjalnej rekomendacji w świecie specjalistów. Ufając jednak, że recenzowana monografia trafi do szerokiego grona czytelników, warto napisać na początku kilka słów o naukowych i popularyzatorskich dokonaniach Autora, gdyż gwarantują one nie tylko jej wysoką naukową jakość, lecz także to, że pisana jest ona językiem przystępnym dla czytelnika nie będącego specjalistą od nauk biblijnych. Wymienię tutaj tylko kilka spośród licznych dokonań i prestiżowych funkcji pełnionych przez Autora. Książd Henryk Witczyk jest kapłanem diecezji kieleckiej, profesorem zwyczajnym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II i dyrektorem działającego w ramach Wydziału Teologii KULJPII Instytutu Nauk Biblijnych, członkiem Papieskiej Komisji Biblijnej, wiceprzewodniczącym Stowarzyszenia Biblistów Polskich oraz założycielem i przewodniczącym Dzieła Biblijnego im. Jana Pawła II. Jest biblistą o bardzo wszechstronnych zainteresowaniach, które ogniskują się wokół teologii biblijnej. Spośród ksiąg Starego Testamentu najwięcej publikacji poświęcił Księdze Psalmów. W Nowym Testamencie interesuje go zwłaszcza tradycja Janowa. Jego troska o popularyzację orędzia biblijnego odzwierciedla się przede wszystkim w bardzo umiejętnym i skutecznym animowaniu wielokierunkowych prac popularyzatorskich Dzieła Biblijnego, publicystyce na falach Radia Maryja czy też w utworzonym w ubiegłym roku z jego inicjatywy Telewizyjnym Uniwersytecie Biblijnym.

Monografia *Kościół Syna Bożego. Studium eklezjologii Czwartej Ewangelii* wpisuje się w obszar badań Autora nad tradycją Janową. Podjęty temat badawczy jest uzasadniony kilkoma względami. Po pierwsze współczesnym chrześcijanom potrzebna jest pogłębiona debata na temat natury, tożsamości i funkcji Kościoła, gdyż może ona stymulować większe zaangażowanie chrześcijan w życie wiary wspólnoty Kościoła. Po wtóre eklezjologia jest jednym z istotnych tematów teologicznych wpisujących się w chrystocentryczne przesłanie Ewangelii wg św. Jana. Owo chrystocentryczne ukierunkowanie eklezjologii Czwartej Ewangelii Autor umiejętnie sygnalizuje czytelnikowi już w samym tytule monografii – *Kościół Syna Bożego*. Po trzecie, nie tylko na gruncie

polskim, ale i światowym, odczuwało się brak kompetentnie napisanej monografii próbującej uchwycić i wyeksponować całość wieloaspektowego nauczania o Kościele, zawartego w Janowej Ewangelii.

Obszerna, składająca się z 566 stron monografia ks. prof. Witczyka odpowiada nowoczesnym standardom piśmiennictwa naukowego w dziedzinie nauk biblijnych. Autor bardzo gruntownie zbadał aktualny *status questionis* podjętego problemu badawczego, co wymagało z pewnością dużego nakładu czasu i sił, gdyż liczba konsultowanych i cytowanych publikacji, w większości obcojęzycznych, jest imponująca. O jakości warsztatu naukowca decyduje w dużej mierze „świadomość metodologiczna”, która decyduje o doborze odpowiednich dla podjętego problemu badawczego narzędzi badawczych. W badaniu eklezjologii Ewangelii wg św. Jana ks. Witczyk po mistrzowsku wykorzystuje z jednej strony różne elementy metody historyczno-krytycznej, z drugiej zaś chętnie ucieka się do metod charakterystycznych dla synchronicznego podejścia do tekstu, zwłaszcza narratologii, retoryki, analizy lingwistycznej itp.

Recenzowana książka składa się z trzech części: *Od wcielenia Logosu do powołania uczniów* (21-228), *Paschalne narodziny Kościoła* (229-386) oraz *Uwielbiony Jezus w Kościele* (387-557). W każdej z tych części Autor koncentruje się na bardzo szczegółowej egzegezie wybranych trzynastu perykop z Czwartej Ewangelii, których problematyka eklezjologiczna plasuje się w tematyce wyznaczonej w tytule każdej z nich. Procedura doboru owych tekstów wydaje się być jak najbardziej uzasadniona, zwłaszcza ze względu na dużą drobniawość prowadzonych analiz wybranych trzynastu fragmentów Janowej Ewangelii. Reprezentują one bardzo dobrze główne nurty eklezjologii Czwartej Ewangelii. Pełni obrazu Janowej eklezjologii dopełniłoby uwzględnienie w badaniach 21. rozdziału Janowego dzieła, który stanowi eklezjologiczną re-pragmatyzację całości chrystologicznego przesłania rozdziałów 1 – 20. Treści eklezjologiczne obecne w J 21 wpisują się bardzo dobrze w tematykę trzeciej części recenzowanej monografii – *Uwielbiony Jezus w Kościele* – i wnoszą trzy podstawowe sposoby nieustannej obecności zmartwychwstałego Pana pośród swoich uczniów. Jest to obecność poprzez „S/słowo”, apostołsko-misyjną działalność Kościoła w świecie oraz eucharystyczny posiłek. Biorąc jednak pod uwagę obszerność recenzowanej monografii (566 stron), należy stwierdzić, że podjęcie równie skrupulatnych analiz J 21, co innych tekstów eklezjologicznych, badanych w monografii wymagałoby osobnego tomu.

Pierwsza część monografii – *Od wcielenia Logosu do powołania uczniów* – składa się z siedmiu rozdziałów. Pięć spośród nich poświęconych jest bardzo wnikliwej analizie Janowego Prologu (1, 1-18). Rozdziały te mogłyby stano-

wić same w sobie osobną niewielką monografię i są w mojej opinii najbardziej wszechstronnym i wnikliwym opracowaniem na temat J 1, 1-18 w języku polskim. W rozdziale szóstym ks. Witczyk analizuje tekst J 1, 19 – 2, 11. W bardzo oryginalny sposób łączy tu treści dotyczące powołania przez Jezusa pierwszych uczniów z pierwszym znakiem – przemiany wody w wino – na weselu w Kanie Galilejskiej. Przy przeglądaniu spisu treści książki czytelnik odnosi wrażenie, że siódmy rozdział pierwszej części – *Syn Boży rozpoznany w Jezusie przez Abrahama i jego dzieci (J 8, 12-59)* – znalazł się tu przypadkowo, gdyż wykracza poza ramy wyznaczone w tytule (*Od wcielenia Logosu do powołania uczniów*). Jednakże po lekturze argumentacji Autora należy zgodzić się z nim, że tekst J 8, 12-59, który obrazuje konfrontacyjne dialogi Jezusa z Żydami, wpisuje się w tematykę powołania uczniów: chodzi tu o powołanie dzieci Abrahama (rozumianych tu jako Żydzi) do tego grona.

W drugiej części monografii, zatytułowanej *Paschalne narodziny Kościoła*, Autor zamieszcza pięć rozdziałów, zawierających bardzo szczegółową analizę wybranych perykop Janowej Ewangelii, w których obecna jest koncepcja wiary wspólnoty eklezjalnej. „Cechą wspólną wszystkich tych perykop, czyli wiary, z której rodzi się wspólnota Kościoła, jest ich mocne odniesienie do Paschy Jezusa, Jego śmierci i zmartwychwstania” (s. 232). Waleń przeprowadzonych analiz pięciu Janowych perykop (1,9,36; 10,22-42; 19,16b-30; 20,1-10; 20,11-18) jest nie do przecenienia. Czytelnik poznaje Autora nie tylko jako bardzo wnikliwego egzegetę, lecz także duszpasterza, który potrafi wyniki żmudnych analiz przetransponować na praktykę duszpasterską współczesnego Kościoła: „Paschalne narodziny Kościoła to proces, który wprawdzie zapoczątkowany został przez Jezusa w czasie Jego Paschy, ale trwa przez wieki. Ludzi kolejnych pokoleń, którzy jak pierwsi uczniowie przyjmują Jego Ewangelię i stają się Jego uczniami, dopiero w sakramencie chrztu – uobecniającym Paschę Jezusa (por. J 3,5) – otrzymują od Niego moc, *aby się stawać dziećmi Bożymi (J 1,12)* – Rodziną Syna Bożego. To w tym sakramencie zostają definitywnie powołani do życia we wspólnocie z Nim: *Trwajcie we Mnie i Ja w was! (J 15,4)*. Rodzą się do nowego życia jako Rodzina Syna Bożego – jako wspólnota eklezjalna, jako Kościół” (s. 232).

Ostatnia część monografii ks. prof. H. Witczyka obejmuje pięć rozdziałów, w których analizowane są teksty Janowej Ewangelii, zawierające przesłanki do tematyki *Uwielbiony Jezus w Kościele* (ss. 389-557). Autor przeprowadza egzegzę następujących tekstów Czwartej Ewangelii (według kolejności rozdziałów): 10,1-18; 15,1 – 16,3; 17,126; 20,19-23; 14,15-17. Analizy te upoważniają go do następujących konstatacji: „(...) przywoływane w tej części książki

perykopy pokazują, że Kościół według czwartej Ewangelii tworzą ci, którzy uwierzyli w żyjącego pośród nich ukrzyżowanego i zmartwychwstałego Jezusa z Nazaretu, odkryli w Nim Mesjasza i Syna Bożego, a w Jego słowach i czynach dostrzegli objawienie miłości Ojca. Wszyscy oni stali się uczniami Jezusa i otrzymali od Niego *moc, aby się stawali dziećmi Bożymi – ci, którzy uwierzyli w imię Jego* (J 1,12). Zostali oni powołani do życia we wspólnocie z Nim: *Trwajcie we mnie i Ja w was!* (J 15,4). Komunia uczniów z uwielbionym Jezusem i obecność Jezusa-Pana we wspólnocie wierzących, to istota Kościoła według czwartej Ewangelii – Kościoła Syna Bożego” (s. 390).

Przytoczone słowa nie tylko doskonale oddają wnioski egzegetyczne wynikające z analiz prowadzonych przez Autora w trzeciej części, lecz także ilustrują naukowy argument przyświecający całości badań, które znalazły odzwierciedlenie w tej monografii. Konkluzje do których Autor dochodzi mają charakter wielce praktyczny i mogą dla szerokiego grona czytelników stać się cennym drogowskazem wiary przeżywanej we wspólnocie Kościoła Syna Bożego.

Ks. Janusz Kręcidło MS

Krzysztof Bardski, *Lektyka Salomona. Biblia – symbol – interpretacja*, Warszawskie Studia Teologiczne. Rozprawy Naukowe, t. 6, WAW, Warszawa 2011, ss. 486.

Książka K. Bardskiego *Lektyka Salomona. Biblia – symbol – interpretacja* ukazała się w 2011 r., jako szósty tom nowej serii wydawniczej Rozpraw Naukowych Warszawskich Studiów Teologicznych. Seria ta jest nawiązaniem do cennej tradycji wydawniczej Warszawskiego Towarzystwa Teologicznego, z lat 1930-1947, kiedy to opublikowano 20 tomów wielorakich opracowań teologicznych. Pozycję niniejszą należy wpisać w nurt bardzo potrzebnej na polskim rynku literatury naukowej poświęconej noematyce biblijnej. Ale nie tylko czytelnika zainteresowanego wynikami badawczymi pozycja ta zainteresuje. Autor bowiem, zaabsorbowany zagadnieniami związanymi z wielością sensów tekstu Pisma Świętego, powraca do niezwykle bogatej tradycji Kościoła, poszukującego w Biblii nie tylko sensu literalnego, ale tego, co może ona powiedzieć człowiekowi ponad swą dosłowność. Z oczywistych więc względów, autor podchodzi do tematu w perspektywie historycznej, śledząc komentujące tekst biblijny liczne dzieła z okresu patrystycznego i średniowiecza, kiedy to szczególnie w hermeneutyce biblijnej uznawano za prymarny nie tylko sens